

Årsberetning 2021

**Samrådet for domfældte udviklingshæmmede
Kommunerne i Region Hovedstaden**

RUDERSDAL
KOMMUNE

Generelt om Samrådet

Samrådet for domfældte udviklingshæmmede i Region Hovedstaden blev etableret i januar 2009 efter beslutning i Embedsmandsudvalget for Social- og Sundhed i Kommunernes Koordineringsråd. Rudersdal Kommune varetager samrådsopgaven på vegne af de kommuner i regionen, der har valgt at melde sig ind i Samrådet.

Samrådene er ikke lovregulerede, og der er ingen statslig styring. Samrådene blev oprindeligt oprettet efter en anbefaling i 1986 fra "Udvalget vedrørende lukkede foranstaltninger og alternative foranstaltninger" under den daværende Socialstyrelse. Samrådene i Danmark hviler på tværkommunale aftaler.

De er som udgangspunkt sammensat af samme faggrupper, men proceduren for indberetning af sager er forskellig. Derfor er der udarbejdet forretningsorden for Samrådet i Region Hovedstaden, og der er oplysninger om behandling af sager mv. på Samrådets hjemmeside.

Samrådet består af seks faste medlemmer med forskellige professionelle baggrunde, så behandlingen af sagerne bliver så faglig bred og kvalitativ som muligt til at komme rundt om den konkrete sag og borger. Samrådet består af en formand (jurist), en pædagogisk konsulent, en botilbudsleder, en tidligere leder fra Kriminalforsorgen, en psykiater og en juridisk konsulent. Alle medlemmer har suppleanter, så fagligheden og baggrunden altid er repræsenteret, når Samrådet mødes.

I 2021 var 26 ud af 29 kommuner i Region Hovedstaden tilknyttet Samrådet. Frederiksberg Kommune, Dragør Kommune og Bornholms Regionskommune er ikke med.

Samrådets budget er fastlagt på baggrund af et forventet årligt antal sager og via objektiv finansiering efter antallet af borgere i de respektive kommuner. Denne finansieringsmodel giver kommunerne et kendt økonomisk grundlag for finansiering af opgaveløsningen, og en mulighed for at opretholde et kvalificeret beredskab uanset antallet af sager.

Samrådsmøder og opgaver

Samrådet rådgiver og vejleder medlemskommunerne, Anklagemyndighed og Domstole i sager om borgere, der på grund af udviklingshæmning tilhører målgruppen for Straffelovens § 16 stk. 1 og 2, der ikke straffes for kriminalitet på sædvanlig vis. Borgerne kan i stedet idømmes forskellige foranstaltninger, der kategoriseres i forskellige domstyper afhængig af kriminalitetens karakter og farlighed. Det er domstolene, der afgør, hvilken domstype borgeren skal have.

Domstyperne er:

1) Dom til anbringelse i sikret afdeling for borgere med vidtgående psykiske handicap. Denne foranstaltning er beregnet på personer med udviklingshæmning, der må anses for at være udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger, og hvor det skønnes, at personen med udviklingshæmning har behov for konstant overvågning.

2) Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling. Denne domstype anvendes typisk over for personer med udviklingshæmning, der har begået personfarlig kriminalitet, eksempelvis brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at personen med udvik-

lingshæmning har behov for konstant overvågning, og at der er risiko for ny personfarlig kriminalitet, således at personen med udviklingshæmning i givet fald hurtigt skal kunne overføres til en sikret boform.

3) Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Denne domstype anvendes typisk over for personer med udviklingshæmning, der har begået personfarlig kriminalitet i form af eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at personen med udviklingshæmning har behov for konstant overvågning.

4) Dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Denne domstype anvendes over for personer med udviklingshæmning, hvor tilsyn, eventuelt kombineret med socialpædagogisk bistand, kan være tilstrækkeligt, men hvor der kan opstå behov for, at personen med udviklingshæmning skal anbringes i en social boform.

5) Dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde. Denne foranstaltningsdom anvendes over for personer med udviklingshæmning, der skønnes at have behov for social støtte i dagligdagen. Påstanden kan eventuelt suppleres med særlige vilkår om psykiatrisk behandling.

Det er handlemyndigheden der har ansvaret og tilsynet for anbringelsen, og borgeren er forpligtet til at være under tilsyn fra kommunen. Ved de tre første domstyper kan borgeren ikke forlade boformen uden tilladelse, da borgeren er frihedsberøvet.

Inden sagen indbringes for Samrådet anmoder Anklagemyndigheden borgerens handlekommune om en udtalelse i sagen og opfordrer kommunerne til at få sagen forbi Samrådet. Samrådet samarbejder foregår med medlemskommunerne, som videreformidler til Anklagemyndighed eller Domstole. Samrådet afgiver vejledende udtalelser forud for afsigelse af dom og løbende i selve domsperioden. Samrådet kan på baggrund af de tilbagemeldinger, Samrådet får i sagerne konstatere, at domstolene inddrager Samrådets udtalelse i dommene og lægger vægt herpå.

Samrådet udtaler sig om:

- Hvorvidt det anbefales, at en igangværende foranstaltning bør opretholdes eller ophæves.
- Forslag til valg af foranstaltning, dvs. ved hvilken foranstaltning nye lovovertrædelser bedst kan forebygges.
- Forslag til eventuelle vilkår i domme. (ift. endnu ikke dømte)
- Forslag til ændring af en igangværende sanktion, når det vurderes, at denne ikke er tilstrækkelig kriminalitetsforebyggende.
- På baggrund af foreliggende mentalerklæring med retslægerådets kommentarer, udtaler Samrådet sig ligeledes om, hvorvidt den sigtede tilhører målgruppen for straffelovens § 16, stk. 1 og 2, og derfor bør fritages for straf.

Derudover kan Samrådet rådgive kommunerne om, hvordan en given dom kan effektueres, og hvordan vilkårene i dommen kan søges opfyldt.

Samrådet holder ordinært møde en gang om måneden. Hvis der ikke er indkomne sager til behandling eller andre spørgsmål til drøftelse, aflyses mødet.

Samrådsmøderne i 2021

I 2021 er der afholdt 10 ud af 11 ordinære samrådsmøder. oktober-mødet blev aflyst grundet manglende indkomne sager. Samrådet har fået indberettet 22 sager fra 10 kommuner. 2 sager blev sidenhen trukket grundet beslutning om udsættelse.

Antallet af sager steg støt de første år efter Samrådets oprettelse i 2009, men de seneste år er stigningen stagneret (2015: 24 sager, 2016: 22 sager, 2017: 19 sager, 2018: 18 sager, 2019: 22 sager, 2020: 19 sager).

Samrådets udtalelser

Sagerne i 2021 fordeler sig således:

- 20 sager omhandler en anmodning om udtalelse vedrørende igangværende foranstaltninger.

De 20 sager som Samrådet har behandlet i 2021 fordeler sig på følgende domstyper. Der henvises til afsnittet ovenfor for uddybning af, hvad den enkelte domstype indebærer:

- Domstype 1 = 2 sager
- Domstype 2 = 4 sager
- Domstype 3 = 1 sager
- Domstype 4 = 11 sager
- Domstype 5 = 2 sager

- 2 sager – som ikke blev behandlet.

Længstetid på foranstaltningen af behandlede sager:

- 10 sager uden længstetid
- 7 sager med 5 år
- 2 sager med 3 år
- 1 sag uden afsagt dom

Vurderinger:

- 14 sager - Samrådet anbefalede, at dommen blev opretholdt.
- 1* sager - Samrådet anbefalede, at dommen blev skærpet.
- 1 sager - Samrådet anbefalede, at dommen lempes.
- 3 sager - Samrådet anbefalede, at dommen ophør.
- 1 sager - Samrådet tilsluttede sig anbefalet foranstaltning, da borgeren endnu ikke var dømt.

* Skærpeelse jf. tidligere dom, ift. ny dom endnu ikke afsagt.

10 af de tilknyttede kommuner har fremsendt sager til Samrådet i 2021. I 2020 var antallet 11. Samrådet har derudover modtaget forespørgsler om råd og vejledning fra 14 kommuner, som dækker over et bredt spektrum af spørgsmål inden for området, jf. uddybning nedenfor. Opgaven med at yde råd og vejledning er central for Samrådet. Samrådet vil fortsætte den kontinuerlige kontakt til kommunerne gennem generelle henvendelser, formidling og oplæg for at sikre, at medlemskommunerne er bekendt med alle Samrådets funktioner, og at kommunerne oplever, at de drager nytte, mening og læring af Samrådets arbejde.

Samrådet har ligeledes en del henvendelser fra Politi og Anklagemyndighed vedrørende sparring i forhold ex. til borgernes handlekommune og hvordan procedure er i.f.t. indsendelse og behandling af sager til Samrådet.

Ved samrådsmøderne inviteres kommunernes sagsbehandlere altid til at deltage. Som følge af covid-19 har en del af samrådsmøderne været afholdt både virtuelt og fysisk. Der er god opbakning fra kommunerne til at deltage. Kun i to sager i 2021 havde kommunens sagsbehandler ikke mulighed for at deltage. Den dialog og det samarbejde, der er på møderne, er med til at sikre, at borgernes aktuelle tilstand og forhold i højere grad indarbejdes i udtalelsen. Det er Samrådets opfattelse, at kommunernes deltagelse i samrådsmøderne kvalificerer Samrådets behandling af den konkrete sag. Det glæder Samrådet, at sagsbehandlere giver udtryk for, at deltagelsen styrker deres tilsynsopgave og deres generelle syn på og varetagelse af området.

Samrådets vejledning og tendenser i sagerne

De deltagende kommuner søger løbende vejledning, rådgivning og sparring hos Samrådet. Nedenfor følger nogle eksempler på typiske udfordringer for kommunerne, som Samrådet gennem deres arbejde oplever.

Det er ofte en udfordring for kommunerne at navigere i at skulle tage vare på en gruppe af dømte borgere, der er i et særligt regi og regelsæt grundet deres udviklingshæmning, herunder hvordan kommunerne finder et passende botilbud, der kan rumme både borger og domstype og sikre den korrekte faglighed, som borger kan profitere af. Derudover fylder det for kommunerne, hvordan de sikrer et korrekt og fyldestgørende kriminalpræventivt tilsyn. Kommunerne mangler erfaring hermed, henset til at nogle kommuner kun har én enkelt borger og ikke har tidligere erfaringer at drage læring fra.

Ligeledes vil der fremadrettet kunne opstå udfordringer for kommunerne, med mangel af boligtilbud til borgere med dom, hvor kravet er et botilbud jf. SEL § 108. Det skyldes, at kommunerne opretter nye længerevarende botilbud efter Almenboliglovens § 105 og ikke efter servicelovens § 108.

Samrådet modtager mange anmodninger om råd og vejledning til forståelse og tolkning af lovgrundlaget, som opleves som komplekst og svært at navigere i. Samrådet har i den sammenhæng igen det forgangne år fået en række henvendelser om udgangsbekendtgørelsen, herunder om det er den stedlige kommune/handlekommune, botilbuddet eller statsadvokaten, der skal agere i forhold til borgerens udgang.

Nogle henvendelser har handlet ligeledes om at finde den bedst mulige placering til borgere med en foranstaltningsdom. Borgere har ofte behov for specialiserede indsatser (f.eks. i forhold til au-

tisme, misbrug, angst), men samtidig skal tilbuddet kunne varetage den relevante domstyp. Samarådet kan vejlede generelt om det mulige valg af bolig/botilbud i forhold til den specifikke foranstaltning, men ikke pege på navngivne tilbud. Nogle kommuner oplever det meget vanskeligt at finde tilbud, der kan tilbyde misbrugsbehandling samtidig med, at der skal kompenseres for borgerens funktionsnedsættelse.

Fokus fra Ombudsmandens Tilsynsafdeling

I 2020 har ombudsmandens Tilsynsafdeling haft særligt fokus på dømte personer med udviklingshandicap, som er anbragt på et botilbud.

Ombudsmand Niels Fenger har i forbindelse med pressemeddelelse af 29. januar 2020 herom udtalt følgende:

”Dømte personer med udviklingshandicap udgør en sårbar gruppe i vores samfund, som er undergivet et kompliceret regelsæt og restriktive forhold. Derfor er det vigtigt at få belyst, om disse borgeres rettigheder bliver respekteret, om de bliver behandlet med værdighed og respekt, og om der bliver gjort, hvad der er muligt for, at dommen ikke varer længere end nødvendigt.”

Som led i undersøgelsen har ombudsmandens besøgshold besøgt 16 botilbud, der huser mennesker med udviklingshandicap, som er dømt for kriminalitet. Botilbuddene er fordelt over hele landet og ejes af regioner, kommuner eller private.

Forud for hvert besøg gennemgik besøgsholdet bl.a. dokumentation vedrørende personer på botilbuddet for at se, om reglerne efterleves. Under besøgene talte besøgsholdene med beboere, ledelse, ansatte og om muligt med pårørende, værger og bistandsværger.

Tilsynsbesøgene gennemføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur. De to institutioner er samarbejdspartnere for ombudsmandsinstitutionen på tilsynsområdet.

Ombudsmanden undersøgte:

- Bliver der gjort en indsats for, at beboeren ikke længere er i risiko for at begå kriminalitet, og bliver der gjort tilstrækkeligt for at dokumentere indsatsen
- Følger kommunen og botilbuddet reglerne, når de træffer afgørelse om udgang
- Har beboerne adgang til relevant misbrugsbehandling og sexologisk behandling eller seksualvejledning
- Følger botilbuddet de særlige regler om magtanvendelse og indgreb over for dømte beboere
- Er der risiko for afsmitning af vilkår
- Forebygger botilbuddene vold og trusler mellem beboerne
- Har beboerne adgang til relevant sundhedsmæssig behandling
- Er der fokus på forebyggelse af selvmord og selvskade

Ved henvendelse til Ombudsmanden den 15. marts 2021 blev det oplyst, at Ombudsmanden i april 2021 vil sammenfatte de væsentligste resultater i en temarapport, der kom den 30. september 2021

[Link til Ombudmandens temarapport](#)

2021 deltog Samrådets medlemmer:

Den 28. september 2021 kl. 9:00 til 12:00.

Videncenter for Problemskabende adfærds arrangement ”Oplæg om strafferetlige foranstaltninger til udviklingshæmmede og mentalt retarderede”.

Den 6. oktober 2021 kl. 13:15 til 16:00.

Retslægerådets Temamøde om. ”Mental retardering i Retspsykiatrisk sammenhæng”

Samrådets medlemmer:

Formand, Myndighedschef (jurist), Frederik Kousgaard

Psykiater, Finn Gerholt

Tidl. Kriminalforsorgsleder, Kirsten Schaub

Jurist, Giuseppe Gravina Husby

Pædagogisk konsulent, Ditte Damsgaard

Centerchef af tilbud for domfældte udviklingshæmmede, Lene Lilja Pedersen

Kontaktoplysninger:

Samrådet for domfældte udviklingshæmmede i kommunerne i Region Hovedstaden

Stationsvej 36

3460 Birkerød

Tlf. 46 11 33 19 (direkte telefon til Ditte Damsgaard)

E-mail: samraad@rudersdal.dk direkte, eller til

E-mail: socialogsundhed@rudersdal.dk att. Samrådet vedr. domfældte

Se yderligere information om Samrådet samt vejledning til indsendelse af sager her:

[Link til samrådets website](#)

Samrådet ser frem til fortsat et godt samarbejde med alle samarbejdspartnere.

SAMRÅDET FOR DOMFÆLDTE
UDVIKLINGSHÆMMEDE
I KOMMUNERNE
I REGION HOVEDSTADEN

Stationsvej 36
3460 Birkerød

[Link til Rudersdal Kommunes hjemmeside](#)